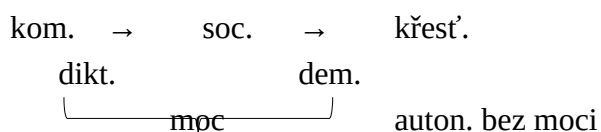

[Přítomné výzvy komunismu, socialismu a křesťanství]

vybráno ne náhodou: kom. se vyvinul ze social. hnutí, ale emancipoval se ze základu – totiž demokratičnosti; social. se vyvinul z křesťanství jako jeho sekularizovaná odnož, když se také emancipoval od jeho základu.

v jisté části komun. hnutí dochází k revalvaci demokratismu; ukazuje se, že bez demokratických principů a dem. základů nemá komunismus alespoň v Evropě velké šance – dokonce i na východě Evropy se nedemokratický typ komunismu drží jen mocensky a bez mocné represe by neobstál.

fakticky ale to neznámá nic než přiblížení k ostatnímu socialismu, tradičně demokratickému. Ten však stagnuje. Proto lze chovat naděje, že programový návrat komunistického hnutí k demokratickým zásadám bude provázen novými koncepcemi, že bude pro sám socialismus něčím podstatně novým. Za jakých předpokladů tomu tak může být?

Proč stagnuje socialismus (i když početně sílí řady jeho přívrženců)? Protože zpovrchněl. Návrat kom. k demokratismu nebude stačit, protože demokracie je jenom vnější správní systém, zajisté lepší než jiné, ale neřeší nejpodstatnější věci (např. o pravdě nerozhoduje většina). Komunist. řešení násilně vnucované pravdy je scestí: z pravdy tak svými metodami dělá lež, z omylu podvod, místo přesvědčení zná jen donucení a pro nekonformitu má jen teror.

Otázka obrody komunismu je otázkou obrody socialismu. Obojí musí ohledat svůj základ, svá východiska, své skutečné kořeny – také a zejména dějinné.

Kří – mnohokrát selhalo; jestliže není vyřízeno, je to proto, že nemělo jen své mocenské výboje, ale že paralelně s tím a napříč či přímo navzdory oficiální politice a pokleslým metodám (neudržitelným) si udrželo alespoň v určitých vrstvách a kruzích kontakt s hlubokými zdroji: dovedlo být nejenom expanzivnější a dynamičtější, ale především hlubší než židovství, z něhož se zrodilo, z něhož vyrostlo, ale které tak skutečně překonalo.

Pro komunisty, jimž jde o obrodu hnutí a vykročení na nové cesty, je právě tady Rhodus: *hic salta!* Podaří se jim najít skutečnou hloubku, ponor, podaří se jim být nejenom křesťanskou herezí, ale překonáním křesťanství také v jeho pozitivěch (nejenom negativěch – tam už ho snad dohnali)? Bude kom. umět být hlubší než kří?

Já to píšu ovšem jako křesťan. Pro mne vypadá ta výzva přítomnosti a nejbližší budoucnosti (myšleno v epochách) jinak: bude se umět kří obrodit tak, že se znovu ponoří do hloubek, v nichž je zakotveno, a přitom se poučí z komunismu a socialismu, aby to, co je jejich pravdou, vintegrovalo do sebe? Nedělám si o tom velké iluze, protože znám stav křesťanských církví. Ale stav komunistického a socialistického hnutí není lepší, spíše v některých směrech jakoby horší (to může být ovšem zdánlivé, protože není vždycky

nejskutečnější, co je nejnápadnější; křesťané nevládnou – byli distancováni od moci, málo z nich se samo distancovalo a distancuje).

Znamená to soupeření, ideologický a snad dokonce mocenský zápas? Jistě se to bez zápasů neobejde; ale fronty střetání by neměly být absolutizovány. Vposledu na tom tolik nezáleží, podaří-li se komunismu a socialismu vintegrovat do sebe pravdu kří, nebo podaří-li se kří vintegrovat do sebe pravdu soc. a kom. Rozhodující je to, zda bude zachován nejhlubší ponor lidského životního zakotvení, či zda bude dokonce dosaženo ještě větších hloubek. A to nelze zajistit žádnými vnějšími opatřeními a metodami. Konec konců nejen na hory lze šplhat z různých stran, jak metaforou připomíná Teilhard, ale i do hloubek je možno se dostávat různými cestami. Jen je zapotřebí se na obou stranách vzdát totálního nároku na pravdu a výhradně správnou cestu. Perspektivou je dialog a vzájemná kritika i vzájemné naslouchání; tam, kde jde o nejhlubší rovinu lidského bytí, jsou vnější (tj. i mocenské) zápasy a boje nicotné a jenom na překážku a ke škodě.

(10. 3. 76)
večer Dunaj